

ΚΥΠΡΟΣ

Πληθυσμός: 873,300 (σύμφωνα με την Απογραφή του 2004)

Αριθμός μεταναστριών οικιακών βοηθών % του πληθυσμού: Σύμφωνα με τελευταίες εκτιμήσεις του Τμήματος Μετανάστευσης (Υπουργείο Εσωτερικών), ο αριθμός των μεταναστριών που εργάζονται ως οικιακοί βοηθοί είναι 22,500, δηλαδή ποσοστό 2.57% του συνολικού πληθυσμού.

Σύμφωνα με την Απογραφή του 2004 οι οικιακές βοηθοί αποτελούν το 22.93% του συνολικού μεταναστευτικού πληθυσμού (22,500 από 98,100)

Ευρήματα

Απασχόληση:

- Οι μισθοί των μεταναστριών οικιακών βοηθών έχουν παγωθεί στο επίπεδο που καθορίστηκε το 1990 (δηλαδή δεν έχουν αλλάξει κατά τα τελευταία 17 χρόνια-150 Λ.Κ= 275 ΕΥΡΩ), και είναι αρκετά χαμηλότεροι από το όριο ελάχιστου μισθού που ισχύει για άλλους/ες εργαζόμενους/ νες στην Κύπρο (362 Λ.Κ- 620 ΕΥΡΩ).
- Οι μετανάστριες οικιακές βοηθοί, όπως όλοι/ες οι μετανάστες/τριες στην Κύπρο, αντιμετωπίζονται ως «προσκεκλημένοι εργάτες» (guest workers). Η παραμονή και η απασχόληση τους στην Κύπρο αντιμετωπίζεται ως προσωρινή, και η άδεια παραμονής και εργασίας είναι νομικά συνδεδεμένη με συγκεκριμένο τομέα απασχόλησης και με συγκεκριμένο/η εργοδότη/τρια. Οι άδειες εκδίδονται για περίοδο όχι μεγαλύτερη των 4 χρονών.
- Τα συμβόλαια απασχόλησης για τις μετανάστριες οικιακές βοηθούς έχουν συνταχθεί από το Τμήμα Μετανάστευσης, σε αντίθεση με τα καθιερωμένα συμβόλαια απασχόλησης μεταναστών/τριών εργατών/τριών γενικά τα όποια έχουν συνταχθεί από το Τμήμα Εργασίας (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων).
- Τα συμβόλαια απασχόλησης για μετανάστριες οικιακές βοηθούς διατίθενται σε ελληνική και σε αγγλική έκδοση, και κάθε έκδοση αποτελεί και διαφορετική έκδοση του συμβολαίου. Συγκεκριμένα, στην ελληνική έκδοση, οι όροι του συμβολαίου είναι πιο περιοριστικοί από την αντίστοιχη αγγλική, και ορισμένοι όροι παραβιάζουν βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνική ζωή.
- Κατά κανόνα οι μετανάστριες οικιακές βοηθοί διαμένουν με τους/ τις εργοδότες/τριες τους (οι οποίοι/ες είναι υπεύθυνοι/ες να παρέχουν κατάλληλο χώρο διαμονής και φαγητό), με ελάχιστες εξαιρέσεις, στην περίπτωση που επιτρέπεται στις μετανάστριες οικιακές βοηθοί να μένουν σε δικό τους χώρο διαμονής.
- Δεν υπάρχει κάποιος κρατικός μηχανισμός ελέγχου που να διασφαλίζει την ποιότητα των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης των μεταναστριών οικιακών βοηθών, όπως καθορίζεται στα συμβόλαια εργασίας τους. Η αδυναμία εξάσκησης τέτοιου ελέγχου αποδίδεται κυρίως στο γεγονός ότι οι περισσότερες μετανάστριες οικιακές βοηθοί διαμένουν με τους/τις εργοδότες/τριες τους, εντός «ιδιωτικού χώρου» (private sphere), ο οποίος εξαιρείται από τον κρατικό έλεγχο λόγω ασύλου.

Συμμετοχή στα κοινά :

- Παρόλο που τα συμβόλαια των μεταναστριών οικιακών βοηθών καθορίζουν ότι οι εργάτριες πρέπει να δουλεύουν 7 ώρες την μέρα (για 6 μέρες την βδομάδα) δεν καθορίζουν ωραίο πρόγραμμα εργασίας. Αν δεν υπάρξει συγκεκριμένη συμφωνία για το πρόγραμμα ωρών εργασίας μεταξύ του/της εργοδότη/ τριας και της οικιακής βοηθού, η οικιακή βοηθός αναμένεται να είναι «εν αναμονή» (on call) πρακτικά καθ' όλη τη διάρκεια της μέρας και της νύκτας, κάτι το οποίο αναπόφευκτα την περιορίζει στο σπίτι του/ της εργοδότη/τριας της, στερώντας της το δικαίωμα κοινωνικής ζωής και αποκλείοντας την από την ευρύτερη κυπριακή κοινωνία.
- Η απουσία ενταξιακής πολιτικής για τις μετανάστριες σε συνδυασμό με το μεταναστευτικό μοντέλο που έχει υιοθετήσει το κυπριακό κράτος, καλλιεργεί τον ρατσισμό και την ξενοφοβία και στηρίζει τις διακρίσεις κατά των μεταναστών/τριών. Στην περίπτωση των μεταναστριών οικιακών βοηθών, ο ρατσισμός συναρθρώνεται με την ανισότητα των φύλων, αφού τα ειδικά συμβόλαια που χρησιμοποιούνται ειδικά για μετανάστριες οικιακές βοηθούς, περιορίζουν ακόμη περισσότερο τα δικαιώματα των εργαζομένων στη βάση του κοινωνικού τους φύλου.

Μερικές εισηγήσεις για πολιτικές ένταξης των Μεταναστριών Οικιακών Βοηθών σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο:

- Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στους μεταναστευτικούς νόμους και πολιτικές, διαδικασίες, κανονισμούς και στρατηγικές.
- Να αναγνωριστεί και να αντιμετωπιστεί η δομική αβεβαιότητα και ασάφεια που διέπει τη νομιμότητα της απασχόλησης των μεταναστριών οικιακών βοηθών και να γίνουν οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις των δομών εργασίας και μετανάστευσης που παράγουν παρανομία. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να εδραιωθεί ένα ανοικτό και συνεχές σύστημα νομιμοποίησης των μη εγγεγραμμένων μεταναστριών οικιακών βοηθών.
- Προώθηση ευέλικτων μορφών απασχόλησης οι οποίες να διευκολύνουν την πλήρη απασχόληση και ως αποτέλεσμα να διασφαλίζονται πλήρη ασφαλιστικά ωφελήματα για τις μετανάστριες οικιακές βοηθούς που εργάζονται σε περισσότερα του ενός σπίτια.
- Προώθηση και θεσμοποίηση, μέσω νομικά δεσμευτικών τρόπων, της αναγνώρισης των μεταναστριών οικιακών βοηθών ως εργάτριες και όχι ως « μελών της οικογένειας» ή «ατόμων εξαρτώμενων από την οικογένεια».
- Να προωθηθεί η συμμετοχή των μεταναστριών οικιακών βοηθών στην δημόσια ζωή μέσω της συμμετοχής τους σε τοπικά συμβούλια και της κατοχύρωσης του δικαιώματος συμμετοχής σε τοπικές εκλογές (εκλέγειν και εκλέγεσθαι).
- Καθιέρωση εισαγωγικών μαθημάτων για νέο-εισερχόμενες μετανάστριες, τα οποία θα παρέχουν πληροφορίες για υπηρεσίες υγείας, κοινωνικές ασφαλίσεις, δικαιώματα μητρότητας και συλλογικές εργασιακές συμβάσεις.
- Προώθηση πολιτικών που να συμψιφίζουν την εργασιακή με την οικογενειακή ζωή των μεταναστριών εφαρμόζοντας μια ολική προσέγγιση η οποία να λαμβάνει υπόψη όλες τις πολιτικές και κανονισμούς που αφορούν την εργασία, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική πρόνοια.
- Αύξηση του κατώτατου ορίου μισθού για μετανάστριες που εργάζονται ως οικιακοί βοηθοί και εφαρμογή της Εθνικής νομοθεσίας για κατώτατο μισθό στο τομέα της οικιακής εργασίας.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις εισηγήσεις για πολιτικές ένταξης των Μεταναστριών Οικιακών Βοηθών σε Ευρωπαϊκό και Εθνικό Επίπεδο θα συμπεριληφθούν στην τελική έκθεση του έργου, η οποία θα δημοσιευτεί αρχές του έτους 2008.

Coordinating Institutes

Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου

Λεωφ. Μακεδοντισσας 46, P.O.Box 24005, 1703 Λευκωσία
Τηλ: + 357 22 351274 [ext.115] Φαξ: + 357 22 353682
Ηλεκ. Διεύθυνση: josie@meidnstgenderstudies.org
Ιστοσελίδα: www.medinstgenderstudies.org

Partner Organizations

Κοινωνική Ένταξη Μεταναστριών Οικιακών Βοηθών:

Στρατηγικές για Απασχόληση και Συμμετοχή στα Κοινά

Το Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου www.medinstgenderstudies.org σε συνεργασία με το Intercollege [<http://www.intercollege.ac.cy>] συντονίζει το ευρωπαϊκό έργο «Κοινωνική Ένταξη Μεταναστριών Οικιακών Βοηθών: Στρατηγικές για Απασχόληση και Συμμετοχή στα Κοινά», το οποίο χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα INTI Preparatory Actions 2005, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι εταίροι που συμμετέχουν στο έργο αυτό είναι: ANTIΓΟΝΗ (Ελλάδα), CREA (Ισπανία), ISIS (Γερμανία), LAI MOMO (Ιταλία) και Εθνικός Σύλλογος Φιλιππινών Εργατών/τριων (Κύπρος).

Στο σημερινό κόσμο της μαζικής μετανάστευσης και της παγκοσμιοποίησης, η θέση των γυναικών αλλάζει τόσο ποσοτικά, αφού σε ορισμένες χώρες οι γυναίκες μετανάστριες αποτελούν την πλειοψηφία των μεταναστών, όσο και ποιοτικά, αφού ολόένα και περισσότερες γυναίκες μεταναστεύουν χωρίς τους συντρόφους τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αποτελεί εξαίρεση στο φαινόμενο αυτό το οποίο έχει ονομαστεί «θηλυκοποίηση της μετανάστευσης» (feminization of migration).

Παρόλο αυτά, οι εργασιακές επιλογές και ευκαιρίες των μεταναστριών περιορίζονται από τις υφιστάμενες ιεραρχικές δομές και πολιτισμικών πρακτικών τόσο στις χώρες προέλευσης όσο και στις χώρες υποδοχής. Λόγω αυτών των συνθηκών, οι μετανάστριες περιορίζονται σε χαμηλά αμειβόμενες εργασιακές θέσεις και σε επαγγέλματα που παραδοσιακά προορίζονταν για γυναίκες. Όπως ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας αναφέρει «είναι φανερό ότι οι διακρίσεις στη βάση του κοινωνικού φύλου συναρθρώνονται με διακρίσεις στη βάση άλλων μορφών «ετερότητας» – όπως για παράδειγμα, στη βάση της ιθαγένειας, της φυλής, της εθνότητας, της θρησκείας, της οικονομικής κατάστασης – καθιστώντας τις γυναίκες θύματα διπλών, τριπλών ακόμη και τετραπλών διακρίσεων και τοποθετώντας τις σε μειονεκτική, ευάλωτη ή/και περιθωριακή θέση».

Ο σκοπός του έργου είναι να ενισχυθεί η διεθνής συνεργασία εμπλεκόμενων διάφορων φορέων σε τοπικό, εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου και τις μετανάστριες οικιακές βοηθούς και να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο μορβαίας ανταλλαγής πληροφοριών, εμπειριών, καλών πρακτικών και πολιτικών σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες και μεθόδους ένταξης των μεταναστριών οικιακών βοηθών στις χώρες φιλοξενίας. Ο κύριος στόχος του έργου είναι η ανάπτυξη κοινών στρατηγικών για την ένταξη των μεταναστριών οικιακών βοηθών, οι οποίες θα μπορούσαν να υιοθετηθούν ανεξάρτητα από τις διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν στις χώρες που συμμετέχουν στο έργο καθώς και στα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι δραστηριότητες του έργου περιλαμβάνουν καταγραφή των υφιστάμενων υπηρεσιών και πολιτικών ένταξης, καταγραφή καλών πρακτικών και καταγραφή στρατηγικών που ακολουθούνται στις χώρες που συμμετέχουν στο έργο. Οι πληροφορίες που έχουν συλλεχθεί και καταγραφεί στις εθνικές εκθέσεις χαρτογραφούν την κατάσταση των μεταναστριών οικιακών βοηθών σε κάθε μία από τις προαναφερόμενες χώρες, εστιάζοντας στους τομείς της εργασίας και της κοινωνικής συμμετοχής.

Πιο κάτω παραθέτουμε σε συνοπτική μορφή ορισμένα από τα κύρια ευρήματα των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν στις συμμετέχουσες χώρες.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Πληθυσμός: 82.314.900 (31.12.2006, βλ. www.destatis.de)

Αριθμός οικιακών βοηθών: σύμφωνα με αμφιλεγόμενους υπολογισμούς περίπου 10% (4 εκατομμύρια) των ιδιωτικών νοικοκυριών της Γερμανίας απασχολούν γυναίκες μετανάστριες ως οικιακές βοηθούς.

Ευρήματα

Απασχόληση:

- Οι εργασιακές σχέσεις των μεταναστριών οικιακών βοηθών διαφέρουν σημαντικά σε σχέση με άλλες, εξαρτώμενες από το είδος εργασίας, συνθήκες απασχόλησης, πρόσληψης και νομικής υπόστασης.
- Ένας μεγάλος αριθμός μεταναστριών οικιακών βοηθών μεταναστεύουν από ευρωπαϊκά κράτη μέλη αλλιά και από τρίτες χώρες. Πολλές μετανάστριες οικιακές βοηθοί επιλέγουν να εργάζονται ανά ώρα και σε πολλαπλά σπίτια ενώ άλλες επιλέγουν να εργάζονται στο σπίτι ενός/ μιας εργοδότη/ τριας στο οποίο διαμένουν. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι μετανάστριες οικιακές βοηθοί εργάζονται ως φροντίστριες ηλικιωμένων ή ασθενών ατόμων.
- Το νομικό καθεστώς για την πλειοψηφία των μεταναστριών οικιακών βοηθών είναι αβέβαιο τόσο σε σχέση με την παραμονή τους στη χώρα όσο και σε σχέση με την απασχόλησή τους, για αυτό και η μεταναστευτική οικιακή εργασία εντάσσεται συχνά στη «μαύρη αγορά εργασίας». Από τη μια, η διπλή αυτή μορφή «παρανομοποίησης» μπορεί να θεωρηθεί ως πλεονέκτημα για την αγορά οικιακής εργασίας, από την άλλη, όμως περιθωριοποιεί και αποκλείει τις μετανάστριες οικιακές βοηθούς από τα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα.
- Η αβεβαιότητα και ανασφάλεια που χαρακτηρίζει την οικιακή εργασία και την παροχή φροντίδας είναι αποτέλεσμα των πολιτικών του Γερμανικού κράτους πρόνοιας οι οποίες χαρακτηρίζονται από πολιτική αδιαφορία και αποδοχή της κατάστασης με αποτέλεσμα την εντατικοποίηση της ποικιλοποίησης της «μαύρης εργασίας» και της παράνομης παραμονής. Γι' αυτό και το Γερμανικό κράτος πρόνοιας δέχεται μεγάλη κριτική διότι για να αντισταθμίσει τις αποκοπές στην κοινωνική πρόνοια διευκολύνει την πρόσβαση σε μετανάστριες οικιακές βοηθούς ως περιθωριοποιημένο ή/και παράνομο φθινό εργατικό δυναμικό.

Συμμετοχή στα κοινά:

- Οι πρόσφατες προσπάθειες της γερμανικής ομόσπονδης κυβέρνησης προς την κατεύθυνση της ένταξης και πολιτικής συμμετοχής των μεταναστριών περιορίστηκε αποκλειστικά στον χώρο της νόμιμης μετανάστευσης. Τα προηγούμενα μέτρα της κυβέρνησης για τη διπλή παρανομία της οικιακής εργασίας των μεταναστριών επικεντρώθηκαν σε εργασιακά πολιτικά μέτρα, καθιστώντας αόρατη την ανάγκη για μια πραγματική μακροπρόθεσμη προοπτική στη νομιμοποίηση του καθεστώτος παραμονής των μεταναστριών οικιακών βοηθών το οποίο θα ήταν καθοριστικό για την πολιτική τους συμμετοχή.
- Πιο πρόσφατα, οι πολιτικές διασυνδέσεις και οι δημόσιες δράσεις των αυτόνομων οργανισμών μεταναστών/τριών που εμπλέκονται σε αγώνες για την πολιτική συμμετοχή των μεταναστριών οικιακών βοηθών έχουν μειωθεί λόγω της απουσίας ρεαλιστικών προοπτικών νομιμοποίησης καθώς και λόγω της απουσίας συμμαχιών με εργατικά συνδικάτα και άλλους κοινωνικούς φορείς.

ΕΛΛΑΔΑ

Πληθυσμός: 10.964.020 κάτοικοι σύμφωνα με την Απογραφή του 2001.

Αριθμός οικιακών βοηθών: Ο ακριβής αριθμός των οικιακών βοηθών είναι δύσκολο να υπολογιστεί λόγω του υψηλού ποσοστού ανεπίσημης (μαύρης) εργασίας. Τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τον αριθμό των οικιακών βοηθών στην Ελλάδα διαφέρουν. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, 62.678 γυναίκες μετανάστριες (51.8% του συνολικού αριθμού γυναικών μεταναστριών, ο οποίος ανέρχεται στις 120.903 μετανάστριες) εμφανίζονται στην κατηγορία «υπηρεσίες». Σύμφωνα με το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) 17.406 μετανάστριες είχαν ασφάλιση ως οικιακές βοηθοί. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία από την Ετήσια Έκθεση του Διарκούς Συστήματος Αναφοράς για τη Μετανάστευση του ΟΟΣΑ (SOPeMI) το 13,2% των καταγεγραμμένων μεταναστών/τριών στην Ελλάδα είναι οικιακές βοηθοί (55.440 άτομα εκ των οποίων τα περισσότερα, αν όχι όλα, είναι γυναίκες)

Ευρήματα:

Απασχόληση:

- Οι περισσότερες μετανάστριες στην Ελλάδα δουλεύουν ως οικιακές βοηθοί. Η οικιακή εργασία είναι σε μεγάλο βαθμό ανεπίσημη και αργόμιστη. Κοινωνική ασφάλιση παρέχεται σπανίως από τους/ τις εργοδότες/ τριες με αποτέλεσμα οι περισσότερες οικιακές βοηθοί να υποχρεώνονται να πληρώνουν από μόνες τους για την ασφάλισή τους.
- Οι μετανάστριες οικιακές βοηθοί δεν είναι υποχρεωμένες να προσκομίζουν στις Αρχές σύμβαση εργασίας προκειμένου να ανανεώνουν την άδεια παραμονής τους (σύμφωνα με το Νόμο 3536/2007, άρθρο 6, παρ. 1). Παρ' όλα αυτά πρέπει να αποδεικνύουν στις Αρχές ότι υπήρξαν ασφαλισμένες για 150 μέρες.
- Η επιθεώρηση των συνθηκών εργασίας είναι αδύνατο να γίνει στο χώρο των νοικοκυριών λόγω προστασίας των τελευταίων από το οικογενειακό άσυλο. Οι μετανάστριες οικιακές βοηθοί εξαρτώνται αποκλειστικά από την καλή θέληση των εργοδοτών/τριών τους σε ό, τι αφορά τις συνθήκες εργασίας τους.
- Στη συντριπτική πλειοψηφία τους οι μετανάστριες οικιακές βοηθοί αγνοούν τα εργασιακά τους δικαιώματα (13ος μισθός, δικαιώματα άδειας κλπ.). Πολλί σπάνια, προσπάθειες για την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων τους που γίνονται από εργατικά συνδικάτα ή/και δίκτυα μεταναστευτικών κοινοτήτων και αντιρατσιστικών οργανώσεων στέφονται από επιτυχία.

Συμμετοχή στα κοινά:

- Το ελληνικό κράτος δεν έχει κάνει έως τώρα κάποια σοβαρή προσπάθεια προκειμένου να προωθήσει την κοινωνική/ πολιτική συμμετοχή των μεταναστών/τριών γενικότερα και των μεταναστριών οικιακών βοηθών ειδικότερα. Έχουν χρηματοδοτηθεί κάποιες σχετικές πρωτοβουλίες, κυρίως μέσω Ευρωπαϊκών προγραμμάτων, αλλά δεν γνώρισαν ιδιαίτερη επιτυχία ούτε αποδείχθηκαν βιώσιμες.
- Το Υπουργείο Εσωτερικών κυκλοφόρησε πρόσφατα ένα Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για την Ομαλή Ένταξη Υπηκόων Τρίτων Χωρών στην Ελληνική Κοινωνία. Το πρόγραμμα αυτό δεν λαμβάνει υπόψη ζητήματα που αφορούν αποκλειστικά γυναίκες.
- Μία Εθνική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών δημιουργήθηκε με το Νόμο 3536/2007 που ψηφίστηκε το Φεβρουάριο του 2007 με σκοπό να προωθήσει την ένταξη και την κοινωνική συμμετοχή των μεταναστών/τριών. Σε αυτή την επιτροπή δεν προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν μεταναστευτικές οργανώσεις.
- Διοικητικά και πολιτικά προσκόμματα εμποδίζουν την κοινωνική/ πολιτική συμμετοχή των μεταναστών και ιδιαίτερα των μεταναστριών. Τέτοια εμπόδια είναι οι αυστηρές διατάξεις σχετικά με την ανανέωση των αδειών παραμονής καθώς και για τις αιτήσεις για την απόκτηση ιθαγένειας που έχουν υψηλό κόστος για τους αιτούντες, καθώς επίσης και οι υπερβολικές προϋποθέσεις για την απόκτηση άδειας παραμονής επί μακρόν διαμένοντος, όπως η πιστοποιημένη καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού.
- Οι γυναίκες μετανάστριες γίνονται ορατές στη δημόσια σφαίρα μόνο μέσω γυναικείων μεταναστευτικών οργανώσεων, οι οποίες οργανώνουν δραστηριότητες όπως η εκστρατεία "Όχι στο ρατσισμό από την κούνια". Αυτή η εκστρατεία επιστά την προσοχή στο γεγονός ότι τα παιδιά των μεταναστριών/ών που γεννιούνται στην Ελλάδα όχι μόνο δεν αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια αλλά δεν έχουν ούτε το δικαίωμα να εγγράφονται στα δημοτολόγια με αποτέλεσμα να μην τους παρέχονται πιστοποιητικά γεννήσεως που είναι απαραίτητα τόσο για την έκδοση των αδειών παραμονής όσο και για άλλες διοικητικές ενέργειες.

ΙΤΑΛΙΑ

Πληθυσμός: 59.131.287 (σύμφωνα με την πιο πρόσφατη εκτίμηση της ISTAT, 2006)

Αριθμός οικιακών βοηθών: Σύμφωνα με το Ιταλικό Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (INPS), περίπου 745.000 νόμιμες μετανάστριες οικιακές βοηθοί διέμεναν στην Ιταλία κατά τα τέλη του 2006. Σύμφωνα με υπολογισμούς του Ιταλικού Ίδρυματος Κοινωνικών Ερευνών ο αριθμός των μεταναστριών οικιακών βοηθών ανέρχεται σε 600.000 περίπου εκ των οποίων το 38% δεν έχουν άδειες παραμονής, ενώ μόλις το 40% εργάζονται με κανονικές συμβάσεις εργασίας. Οι αριθμοί αυτοί αλληάζουν σημαντικά αν ήλφθει υπόψη και το μέγεθος της μαύρης αγοράς εργασίας. Οι μετανάστριες που εργάζονται ως οικιακές βοηθοί αποτελούν το 1% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Σύμφωνα με το Caritas Dossier 2006, περίπου 15% των μεταναστών/τριών που διαμένουν νόμιμα στην Ιταλία εργάζονται στον τομέα της οικιακής εργασίας. Κατά τα τέλη του 2005, ο επίσημος αριθμός μεταναστών/τριών που διέμεναν στην Ιταλία ανερχόταν σε 3.035.144.

Ευρήματα

Απασχόληση:

- Ένας νέος νόμος που έχει προταθεί από την παρούσα κυβέρνηση τον Απρίλιο του 2007, γνωστός ως νόμος Αμάτο-Φερέρο, εισαγάγει πολλές αλλαγές που αφορούν τις μετανάστριες/ες εργαζόμενες/ους, ιδιαίτερα τις μετανάστριες οικιακές βοηθούς. Συγκεκριμένα, ο νόμος αυτός παρατείνει τη διάρκεια ισχύος της άδειας παραμονής, εισαγάγει συστήματα ποσοτώσεων για περιόδους τριών χρόνων, και καταργεί το σύστημα ποσοτώσεων για μετανάστριες οικιακές βοηθούς λόγω της υψηλής ζήτησης οικιακής εργασίας στην Ιταλία.
- Μία νέα συλλογική σύμβαση εργασίας για τις μετανάστριες οικιακές βοηθούς έχει τεθεί σε ισχύ για το χρονικό διάστημα από την 1η Μαρτίου 2007 μέχρι την 28η Φεβρουαρίου 2011. Με αυτή τη σύμβαση αναγνωρίζονται οκτώ διαφορετικές κατηγορίες εργαζομένων με βάση τις υπηρεσίες που προσφέρουν και τα προσόντα που διαθέτουν.
- Η νέα σύμβαση καθορίζει αυξήσεις οι οποίες κυμαίνονται από 8 μέχρι 39%, με μισθούς που ξεκινούν από 1.000 Ευρώ για εργαζόμενες/ους που είναι κάτοχοι επαγγελματικών διπλωμάτων.
- Στην Ιταλία, η μεγάλη έκταση της «μαύρης» αγοράς εργασίας καθιστά τη σύνταξη συμβολαίου εργασίας μια τυπική διαδικασία χωρίς ουσιαστικό αντίκρισμα. Αυτή η κατάσταση επιφέρει επισφαλείς συνθήκες εργασίας και παραβιάσεις των εργασιακών δικαιωμάτων.

Συμμετοχή στα κοινά:

- Ο Νόμος Αμάτο-Φερέρο καθιερώνει ενεργητικά και παθητικά δικαιώματα για μετανάστριες/ες με μακρόχρονη άδεια παραμονής, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα ψήφου στις τοπικές εκλογές όπως καθορίζεται από το Κεφαλαίο Γ' του Χάρτη της Συνθήκης για τη συμμετοχή των μεταναστριών/ών στη Δημόσια και την κοινωνική ζωή, η οποία υπογράφηκε στο Στρασβούργο στις 5 Φεβρουαρίου, 1992.
- Υπάρχουν ειδικά μέτρα για την πολιτική και κοινωνική συμμετοχή των μεταναστριών σε τοπικό επίπεδο. Στην επαρχία Emilia Romagna, για παράδειγμα, ο Επαρχιακός Νόμος 5/2004 καθορίζει την ίδρυση ενός Επαρχιακού Σώματος (Consulta Regionale), υπεύθυνου για την ένταξη ξένων πολιτών, το οποίο απαρτίζεται από 18 αντιπροσώπους των μεταναστών/τριών (9 γυναίκες και 9 άνδρες, εξεραφαλίζοντας έτσι την ίση συμμετοχή των φύλων).
- Τέλος, ο υπερβολικός φόρτος εργασίας, η περιορισμένη αυτονομία και ο περιορισμένος ελεύθερος χρόνος, ο αποκλεισμός από την κοινωνική ζωή και η γενική απουσία ευκαιριών καθιστούν την πολιτική και κοινωνική συμμετοχή ιδιαίτερα δύσκολη για τις μετανάστριες οικιακές βοηθούς.

ΙΣΠΑΝΙΑ:

Πληθυσμός: 44.708.964

Αριθμός Οικιακών Βοηθών: 165,835 Τα στοιχεία αυτά παρατίθενται από στατιστικές κοινωνικής ασφάλισης οικιακής εργασίας (Ετήσια Στατιστική Έκθεση για Μετανάστευση) του Ισπανικού Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Θεμάτων. Πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι ένας μεγάλος αριθμός μεταναστριών οικιακών βοηθών δεν είναι εγγεγραμμένες στα μητρώα κοινωνικής ασφάλισης και για αυτό το λόγο δεν υπάρχουν ακριβή και αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με την κατάσταση τους. Οι μετανάστριες που εργάζονται ως οικιακές βοηθοί αποτελούν το 0,57% του συνολικού πληθυσμού της χώρας και το 5.48% του συνολικού αριθμού των μεταναστών/τριών.

Ευρήματα

Απασχόληση:

- Η οικιακή εργασία στην Ισπανία παραμένει «εκθηλωμένη» μορφή εργασίας (feminized) και χαρακτηρίζεα από αστάθεια και «παρανομία». Ενώ κατά το 2005 το κράτος έχει εγκρίνει τις περισσότερες αιτήσεις μεταναστριών στον τομέα της οικιακής εργασίας σαν μέρος της νομιμοποίησης των μεταναστριών, υπάρχει ακόμα ένας μεγάλος αριθμός μεταναστριών οικιακών βοηθών που δεν να έχουν στην κατοχή τους έγγραφα νομιμότητας με αποτέλεσμα να μην έχουν πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κα.
- Η οικιακή εργασία στην Ισπανία δεν περιλαμβάνεται στο Ειδικό Εργασιακό Καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης. Οι ρυθμίσεις για το Ειδικό Εργασιακό Καθεστώς δεν έχουν τροποποιηθεί από το 1985 οπότε και εισήχθησαν. Ανάμεσα στα άλλα, αυτό το εργασιακό καθεστώς περιλαμβάνει συμβόλαιο απασχόλησης που μπορούν να είναι είτε γραπτά είτε προφορικά, λιγότερες άδειες, προειδοποίηση απόλυσης συντομότερη κ.α. Συνδικάτα, οργανώσεις και κοινωνικά κινήματα επιμένουν ότι οι ποικίλες διακρίσεις που απορρέουν από το παραπάνω καθεστώς πρέπει να καταργηθούν.
- Στην πράξη, τα συμβόλαιο εργασίας είναι προφορικά, και οι όροι εργασίας συνήθως εξαρτώνται από τα άτομα ή τις οικογένειες που απασχολούν οικιακές βοηθούς, και δεν υπάρχει κρατικός μηχανισμός ελέγχου που να διασφαλίζει την ποιότητα των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης των μεταναστριών οικιακών βοηθών.
- Η πρόσβαση στην οικιακή εργασία λαμβάνει χώρα μέσω συμβολαίων, προσωπικών σχέσεων αλληά και κοινωνικών δικτύων. Υπάρχουν επίσης οργανώσεις, οι οποίες αναλαμβάνουν να χειρίζονται συμβόλαιο εργασίας και να μεσοσταθούν για εργασιακά θέματα μεταξύ εργοδοτών και οικιακών βοηθών.
- Σε πολλές περιπτώσεις, οι μετανάστριες οικιακές βοηθοί έχουν ακαδημαϊκά προσόντα, αλλιά τα πτυχία και διπλώματα τους δεν αναγνωρίζονται στην Ισπανία.

Συμμετοχή στα κοινά:

- Δεν υπάρχει συγκεκριμένη νομοθεσία σχετική με την συμμετοχή στα κοινά των μεταναστριών/ών γενικά και των μεταναστριών οικιακών βοηθών συγκεκριμένα. Ο ισχύων νόμος για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των μεταναστριών/ών στην Ισπανία παρέχει το δικαίωμα σε νόμιμα διαμένουσες/οντες μετανάστριες/ες να συμμετέχουν στην κοινωνική και πολιτική ζωή.
- Οι συνθήκες εργασίας των μεταναστριών οικιακών βοηθών δεν τους επιτρέπουν την εύκολη πρόσβαση συμμετοχής στην κοινωνική και πολιτική ζωή. Όμως, πολλές μετανάστριες οικιακές βοηθοί δραστηριοποιούνται σε διάφορες οργανώσεις, όπως συνδέσμους γονέων και πολιτιστικές οργανώσεις.
- Τα προβλήματα των γυναικών μεταναστριών που εργάζονται ως οικιακές βοηθοί δεν είναι αρκετά ορατά γιατί η δημόσια συζήτηση γύρω από αυτά είναι ανεπαρκής. Μέχρι σήμερα δεν έχουν υπάρξει εκδηλώσεις ή ουσιαδες συζητήσεις για την στήριξη αυτής της κοινωνικής ομάδας.
- Οι μετανάστριες που είναι δραστήριες σε διάφορους οργανισμούς που εργάζονται για την κοινωνική ένταξη των γυναικών προωθούν αυτήν την ενσωμάτωση στη βάση αλληλληπίδρασης μεταξύ τοπικών πληθυσμών και ομάδων μεταναστριών/ ών.

